Bijlage A T26.08279

Een eerlijke verdeling van Statushouders.

De huisvesting van statushouders is een landelijke verantwoordelijkheid. Maar de wijze waarop deze opgave over de Nederlandse gemeenten wordt verdeeld, is te eenzijdig. Het inwonertal is momenteel de enige rekenfactor, maar het **inwonertal zegt niets over de daadwerkelijke draagkracht van een gemeente**.

Neem als voorbeeld Capelle aan den IJssel en Lansingerland. Beide gemeenten hebben ongeveer evenveel inwoners (69.644 vs 66.613) en krijgen daardoor een vergelijkbare opgave (100+ in 2026) voor de huisvesting van statushouders. Capelle heeft echter een veel groter aandeel sociale huurwoningen dan Lansingerland (35% vs 18,5%). De beschikbare woningvoorraad verschilt enorm, cijfers 2025 (**Bijlage D**) : CadY heeft 10.911 vs LSL met 4.873 woningen. De druk op de beschikbare sociale woningen is daarom zeer onevenredig. Ondanks deze feiten/cijfers wordt van beide gemeenten in grote lijnen dezelfde inspanning per inwoner gevraagd.

Dat is geen gelijke behandeling. **Dat is ongelijke omstandigheden behandelen alsof ze gelijk zijn.**

Niet iedere beschikbare woning is dezelfde beschikbare capaciteit

Naast het totale aantal sociale woningen speelt eveneens mee, wat voor een soort woningen dit zijn met welke bewonerscapaciteit. Een grondgebonden ruime woning kan een gezin met 5 kinderen huisvesten terwijl een appartement van 45m2 met moeite 2 mensen kan huisvesten.

Daarnaast het effect op de huidige bevolking. Een gemeente met weinig sociale huurwoningen moet voor iedere extra statushouder relatief diep in de toch al beperkte voorraad grijpen. Daarmee zal de taakstelling directer concurreren met andere groepen die op sociale huur zijn aangewezen: starters, jonge gezinnen, senioren en mensen die vanwege een medische of sociale situatie dringend een woning nodig hebben.

Daarom zou niet alleen gekeken moeten worden naar het aantal inwoners, maar ook naar de **draagkracht en samenstelling van de lokale woningmarkt**.

Gemeenten zijn nu eenmaal verschillend

Nederland bestaat gelukkig niet uit 342 identieke gemeenten. Integendeel: de kracht van de NL-gemeenten zit hem in de diversiteit, de verschillen kenmerken de diverse gemeenten.

De ene gemeente heeft een omvangrijke glastuinbouwsector, terwijl een andere gemeente daar vrijwel niets mee te maken heeft. Sommige gemeenten hebben een zeehaven of grote industrie, terwijl andere gemeenten vooral natuur, recreatie of landbouw kennen. Er zijn gemeenten met honderden monumentale panden en beschermde dorpsgezichten, terwijl

andere gemeenten door gebrek daaraan veel gemakkelijker kunnen verdichten of transformeren.

Ook voorzieningen verschillen sterk. Denk aan de beschikbaarheid van basisscholen, middelbare scholen, huisartsen, gezondheidszorg, openbaar vervoer en maatschappelijke instellingen.

Die verschillen zijn geen probleem. Ze vormen juist de essentie van iedere gemeente op zich.

Het is daarom merkwaardig om bij één specifieke gemeentelijke opgave te doen alsof gemeenten onderling vrijwel identiek zijn.

Gelijke verantwoordelijkheid, maar niet dezelfde taakstelling

Het uitgangspunt zou moeten zijn dat iedere gemeente bijdraagt aan de landelijke opgave. Maar bijdragen betekent niet cijfermatig verdelen met behulp van een excell-bestandje waarbij automatisch per 1.000 inwoners exact hetzelfde aantal statushouders moet worden gehuisvest.

Een eerlijker systeem zou verschillende factoren moeten meewegen, zoals:

- het percentage sociale huurwoningen;
- het aantal sociale huurwoningen per 1.000 inwoners;
- de omvang en samenstelling van de woningvoorraad (woninggrootte);
- de lokale druk op de sociale huurmarkt (vele starters/jongeren);
- de nieuwbouwproductie (ontwikkelmogelijkheden);
- de beschikbaarheid van onderwijs en zorg (regio's met krimp benutten);
- de mogelijkheden voor flexwoningen en transformatie;
- en de reeds geleverde inspanning in voorgaande jaren.

Daarbij kan ook worden gekeken naar wat een gemeente al heeft gedaan. Een gemeente die structureel veel sociale woningen realiseert en daarmee al een groot deel van de huisvestingsopgave draagt, zou niet automatisch ieder jaar opnieuw dezelfde relatieve taakstelling moeten krijgen als een gemeente met een fundamenteel andere woningmarkt. Overigens is het dus juist NIET de bedoeling om de aantallen (percentages) sociale woningen gelijk te trekken voor alle gemeenten.

Dit is eveneens geen pleidooi voor een uitzonderingspositie voor individuele gemeenten. Het is een pleidooi voor **objectief en eerlijk maatwerk**.

Van gelijke aantallen naar een eerlijke verdeling

De discussie zou daarom moeten verschuiven van:

"Hoeveel inwoners heeft deze gemeente?"

naar:

"Welke bijdrage kan deze gemeente, gegeven haar feitelijke omstandigheden, redelijkerwijs leveren?"

Dat is een wezenlijk verschil.

Het doel moet immers niet zijn om iedere gemeente exact hetzelfde aantal statushouders per inwoner te laten huisvesten. Het doel moet zijn om de landelijke opgave **op een eerlijke, evenwichtige en uitvoerbare manier over Nederland te verdelen**.

Een gemeente met veel sociale woningbouw, voldoende voorzieningen en ruime mogelijkheden voor nieuwbouw kan daarbij een groter aandeel van de opgave dragen. Een gemeente met weinig sociale huurwoningen, een zeer krappe woningmarkt en beperkte voorzieningen kan een kleiner aandeel dragen.

Daarmee wordt de verantwoordelijkheid niet afgeschoven. Integendeel: er wordt **eerlijk verdeeld**.

Verschillen tussen gemeenten zijn juist een kracht

Het is opvallend dat we bij vrijwel alle andere maatschappelijke en economische vraagstukken wél erkennen dat gemeenten en regio's verschillende mogelijkheden hebben.

We verdelen bijvoorbeeld niet op basis van inwonertal waar economische activiteiten moeten plaatsvinden. We zeggen niet tegen iedere gemeente: "U heeft 50.000 inwoners, dus u krijgt 1/100 deel van de Nederlandse economie."

We begrijpen dondersgoed dat ASML zich in Veldhoven bevindt omdat daar de omstandigheden, kennis, infrastructuur en economische omgeving zijn ontstaan waarin dat bedrijf zich heeft ontwikkeld. We gaan vervolgens niet tegen Veldhoven zeggen dat 90% van ASML moet worden afgebroken en herverdeelt naar andere gemeenten, zodat iedere gemeente naar rato van het inwonertal een stukje ASML krijgt.

Hetzelfde geldt voor zeehavens. Rotterdam heeft een haven omdat daar de geografische, infrastructurele en economische omstandigheden voor zijn. We gaan de haven niet eerlijker over Nederland verdelen door een deel van de containerterminals naar Maastricht te verplaatsen.

Bij wonen zouden we diezelfde logica moeten hanteren: **kijk naar de feitelijke mogelijkheden en omstandigheden van een gemeente, in plaats van naar één eenvoudig verdeelgetal.**

Tot slot

Het is logisch dat iedere gemeente bijdraagt aan de huisvesting van mensen die rechtmatig in Nederland mogen verblijven. Maar het is niet logisch om vervolgens te doen alsof iedere gemeente dezelfde woningvoorraad, voorzieningen en ontwikkelmogelijkheden heeft.

Nederland is juist sterk doordat gemeenten verschillen. Die verschillen zien we terug in economie, landschap, woningbouw, infrastructuur, voorzieningen en lokale identiteit.

Een verdeling die alleen gebaseerd is op inwonertal lijkt op papier gelijk, maar kan in de praktijk zeer ongelijk uitpakken.

Daarom zou de landelijke taakstelling moeten worden ontwikkeld van een grotendeels uniforme verdeelsleutel naar een **gedifferentieerd systeem waarin inwonertal slecht 1 van de factoren betreft en dat deze wordt gecombineerd met de daadwerkelijke huisvestingscapaciteit en draagkracht (zorg/onderwijs enz) van de gemeenten**.

Niet iedere gemeente hoeft hetzelfde te doen om gezamenlijk dezelfde verantwoordelijkheid te dragen.

En misschien moeten we ons daarbij één simpele vraag stellen: als we inwoners wel naar rato verdelen, waarom verdelen we dan niet meteen ook het aantal monumentale grachtenpanden, hectaren recreatiegebied, kademeters van de Rotterdamse haven en de kassen van LSL netjes over alle 342 gemeenten? Dan krijgt Maastricht eindelijk een containerterminal, en Lansingerland een paar mooie monumentale grachtenpanden erbij en kunnen we de verdeling keurig afronden met een Excel-sheet.